

m Folytatás az I. oldalról

OLÁH ISTVÁN

Tömd a fejed illedelmesen, az irigyelt középosztály etikettje szerint, közben pedig politizálj. Indulattal tele, mint az utóbbi száz évben mindig. Ránk jár a rúd. Fehér Imrét, ezt a nem különösebben torkos és különösen nem politikus férfi út egy városszéli italkimérésben látjuk, időközben oly nagyot nőtt a kisváros, hogy az egykori városszél most a belváros legbelvárosibb része. Ahol vége a Kossuthnak és kezdődik a Rákóczi utca, ott volt Trézi beállóhelye, étel-ital úgy parasztosan, a Homoród és Küküllő mentéről keddenként bezúduló szekereseknek. Egészen szép, de egyáltalán nem vonzó teremtes volt Trézi, mert olyan darabosan viselkedett. Ő s a hamiskás búbják, mint Makó Jeruzsálemtől. Nő létere, mint egy férfi. Vannak, akik emlékeznek rá még most, 2018-ban is, ő volt a város legöregebb polgára, felköszöntötték, százegy évesen halt meg. A kalap, amit a fejére tett, valódi férfi holmi volt, lépései visszhangzottak a bolthajtásos kapu alatt. Ezenkívül azért is tudta mindenki, hogy kicsoda, mert Fehér Imrének, a kerületi színház igazgatójának és színészének volt a felesége. Ámbár e döntéseket hallva nehéz elképzelni róluk, hogy valami gyöngéd idill előzte meg s kísérte végig házasságukat. Azt tudom, hogyan

került Udvarhelyre ez az Erzsébetvárosban valamikor megszületett férfiú, itt léptek fel, vastaps, repeta, de hogy miként ragadt itt, fogalmam sincs. Imre bácsira rákerestem a magyar színházművészeti lexikonban. Született 1885-ben (kérdőjelesen, ami nem a megszületés tényének, hanem a dátumnak szól). De láttam már más szócikket is, amely szerint 1883 a dátum. Hogy hol halt meg, rajtunk kívül senki nem tudja. A lexikonban ez is egy nagy kérdőjel. Ha pedig minket kérdeznek, eláruljuk, Székelyudvarhelyen van eltemetve, a sírtáblán a következő, műfajba illő, tehát érzelmes szöveg olvasható: Most elfáradt... pihenni tért. Itt állok ím, a véghatárnál Tovább nem törhet emberész Vége van a komédiának Temetőben a vén színész. A lexikonbeli születés megkérdőjelezett dátuma mellett az egyértelmű másik kérdőjel azt jelentheti, hogy ma is él egy Strindberg- vagy Shakespeare-dráma kosztümjében, csak mi nem ismerjük fel. A katolikusoknál temették el, és nem 83-ban, sem 85-ben született, hanem 1884-ben, meghalt 1959-ben. Ebben tehát pontosabbak vagyunk, mint a szakirodalom. Most pedig a kerettörténet: Trézihez senki nem mer nyúlkalni, ökle is olyan férfias, mint a kalapja, s a sarokban üldögél férje, fröccsölgetés közben politizál. A kor kényszerű divatjához igazítva nem küküllőmenti, hanem tárnáveni-i bort löccsentett meg szódával. Nemrég találkozott Janovics Jenővel, az imént említett kényszer szerint Cluj városában, ami persze mindenkori Kolozsvár. A neves színész és a

csapat átköltözött a sétatéri színházba, miután az új impérium elvette a Széchenyi téren a régit. A nagyot. S ők nem akarták adni, csak a testükön keresztül, mondta patetikusan a drámai hős. Aztán mégis ki- vagy átvonultak, hiába ígértek legalább a kultúrában, márpedig a színház az, kultúra, önrendelkezést Alba Lulián a románok. Fehér Imre kisember volt említett cluji mellett, vándorszínész. Akkoriban három nagy színház volt, de hat mozgó társulat is működött, ő Fogaras–Kézdi–Udvarhely–Sepsi–Torda–Csíkszereda–Régen–Naszód–Székelykeresztúr körzetét vette koncesszióba. A vándorszínészet – írta Kötő József színháztörténész – sajátosan magyar pálya. Öneltartásra berendezkedett struktúra, közösségmegtartó tényező, de az utánpótlást is kinevelte.

– Lehet, ma még átmegyek a Barkóczyba, ez egy vendéglő volt a Budapestről Buucurești-re átkelesztett szállóval szemben, istenien csinálják a vesét velővel. Nem a sztorit, mert az nem volt, hanem a vesés-velős fogást Tomcsa írja meg majd harmincöt év múlva, ezt Imre bácsi még nem tudhatja, mi viszont a jövőből visszanézve igen. Szóval Tomcsa nem ételreceptet fog írni, hanem humoreszket. Ő nem szakács, ő író. Netán mégis a recept kellene? Vagy egy tölteletes káposzta, székely gulyás a Țara Secuilor egy kisvárosának elég jó vendéglőjében, ami létezik teljes nagyságában, de említett ország nem, s Szekujföldet száz év múlva is pont úgy tagadni fogja a hivatalos kurzus, mint közvetlenül 1920 után. Ettől függetlenül

a népszámláláskor külön rovata van a székelynek, mert ő aztán nem magyar, ezt is az államrend sugallja a polgárnak. Meg vagyunk löve, mondja, s belenéz a Székely Közélet friss számába. Már csak ez székely kerek e világon. Tompa megtartotta a szavát, lehozta az új évad előzetesét és a trupp névsorát. A drámai szerepeket persze én játszom el, Csók Vilma a szubrett primadonna. Janovics azt is elújságolta, és nem éppen nyugodtan, hogy a román színházak 120 milliót kaptak állami szubvencióképpen, a kisebbségi társulatok egy fityínget sem. Hát ez a vég is jól kezdődik, mondja, és fel se merül benne, hogy a vég maga a végtelenség, slágerekkel, mozi- és színházi belépőkkel (húsz előadásos bérlet 1200 lej), ételreceptekkel, amiket leszegényít egy újabb világháború, szerelmekkel és öngyilkosságokkal, szökésekkel egy népinek és demokratikusnak mondott munkatáborból oda ki, Nyugatra. Átúszom én, átúszom én Szörénynél a Dunát, Triesztben eszem majd a túrócsuszát.

Enni vagy nem enni, ez itt a kérdés. A cenzor nem engedte Hamletet, hogy létezésünk, majd nemléteünk nagy dilemmáján töprengjen, mert erősen áthallásos. Így viszont mehet, s az egész egy hangulatos vendéglő balkonján is elmondhatja a dán királyfi, a siker garantált.

Vendéglődemokrácia a Barkóczyban

Egy húron pendül a színház demokráciájával, itt is, ott is szabadon be-

szélhet az ember, a kávésfindzsában elrejtethető vagy az asztal alsó lapjára szerelt miniatúr mikrofonokat majd csak a század második felében találják fel és alkalmazzák össznépi sikerrel. Felhívtak egy szolid férfiút a leskelődőre, és szó szerint elmondták, mit pofázott előző héten kollégájának és barátjának. Még azt is tudjuk, hogy kétszer elengedte a galambocskát. Vigyázzon, mert minden hangját, legyen az felső vagy altesti, halljuk, ha akarjuk. És akarták! Akkoriban még jó világ volt a Barkóczyban, bizvást lehetett nyűgölni s közben enni. A kaviárt, déli gyümölcsöket ki kellett venni a kínálatból, már csak ilyen a székely, legyen akora a flekken, mint egy lajbi, a többi nem számít. Imre bácsi, mondtuk már, kitart a vesés-velős tálnál, se ha mi ilyet kapunk a fronton, akkor nincs is háború. Ha pedig nincs, akkor minden úgy marad, mint ahogyan volt, a borsó, a hús nem lesz drágább, mint tegnap volt, és a legfontosabb, ezüstkoronában mérik kilóját, nem pedig lejért. Legfőbb a konflis kocsisa öregedik, de ő se feltűnően, mi aztán éppen hogy nem. Samunak, a pincérnek, lám, hét gyereke született időközben, azért járkál lyukas cipőben és papírrá vékonyodott nadrágban. De így is boldog, én viszont nem tudom, miért.

Fehér Imre kinéz az ablakon: húha, nem is vettem észre, hogy bees-teledett.

Az átírt nagymonológ. Enni vagy nem enni, ez itt a kérdés

▼ FORRÁS: KEPESLAPOK.
WORDPRESS.COM

